

Voorstel voor kunsttoepassing bij nieuw te bouwen woningen in de Burgemeesterwijk te Zaandam

Karola Pezarro , Den Haag, maart 2006.

HET VERHAAL VAN HET HOUT - samenvatting -

In de Burgemeesterwijk te Zaandam worden nieuwe woningen gebouwd in opdracht van de woningcorporatie ZVH. De wijk is kleinschalig van opzet. Dit vraagt om met aandacht uitgevoerde detailleringen. In haar ontwerpen voor de nieuwe woningen in de Burgemeesterwijk heeft Pezarro aanknopingspunten gezocht om 'in de architectuur geïntegreerde' voorstellen te kunnen doen.

Een van de straten, de Jonge Arnoldusstraat is genoemd naar de houtzaagmolen die daar heeft gestaan. Hout speelt een prominente rol in de geschiedenis van de Zaanstreek: in de scheepsbouw, bij de zaagmolens, de houten huizen en schuren. Hout zorgde voor werk en welvaart.

Pezarro vertaalde aan hout gerelateerde begrippen naar gestileerde vormen als een verwijzing naar de geschiedenis van het hout en daarmee naar die van bewoners in deze omgeving.

Tussen de ramen van erkers wordt een band met een doorlopende tekening opgenomen: een hedendaags hiëroglief met motieven die het verhaal van het hout betreffen, gefreesd in hardsteen.

Pezarro tekende voor de nieuwe woningen dakmakelaars, met een eigen signatuur. De vorm refereert aan de historische makelaars in de Zaanstreek. Een stapeling van elementen laat de wind zien die nodig was om de molens te bewegen, jaarringen van een boomstam, de zaag, het nabije water, stapels gezaagde balken, bomen.

Voor wanden van de huizen ontwierp Pezarro kleine in metaal gegoten reliëfs - als herinnering aan de voormalige rozetten -.

Tenslotte heeft zij een ontwerp voor een hek in de poort naar de achtertuinen gemaakt. Het ontwerp is gebaseerd op groei, vertakkingen en bladeren.

Voorstel voor kunsttoepassing Burgemeesterwijk Zaandam

In de Burgemeesterwijk te Zaandam worden 52 nieuwe woningen gebouwd in opdracht van de woningcorporatie ZVH. Zij vervangen de woningen die er nu staan.

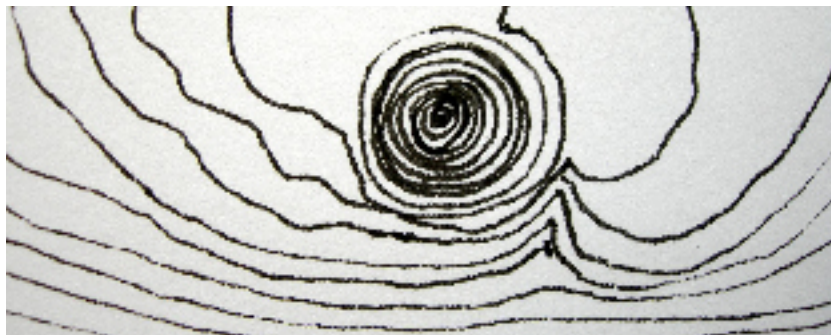
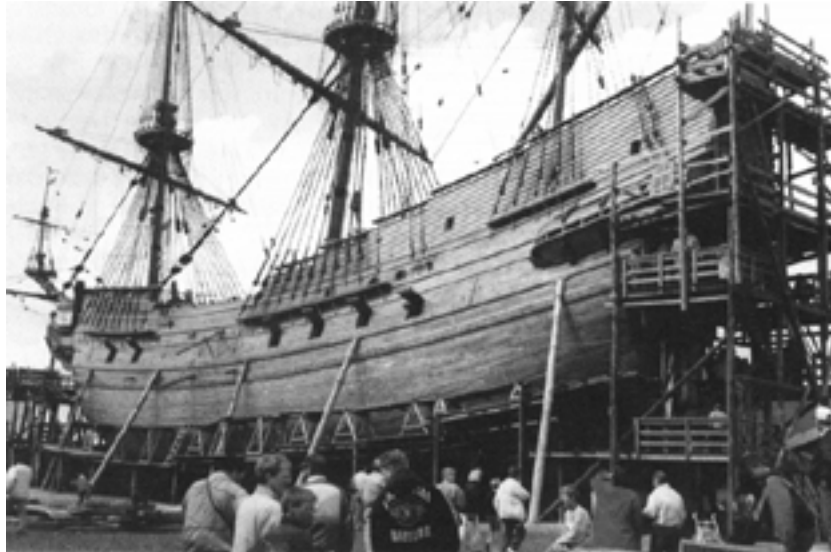
De nieuwbouw wordt uitgevoerd in de stijl van de oorspronkelijke bebouwing, in de sfeer van de twintiger jaren. De meeste huidige bewoners keren terug in de nieuwe woningen. Daarnaast worden er in de wijk 24 huizen gerenoveerd. De nieuwbouw en de renovatie vinden plaats in aan elkaar grenzende straten. De kunsttoepassing heeft betrekking op de nieuw te bouwen woningen.

Detaillering

De wijk is kleinschalig van opzet. Dit vraagt niet om grote of vrijstaande toevoegingen, maar eerder om met aandacht uitgevoerde detaileringen.

In de ontwerpen voor de nieuwe woningen in de Burgemeesterwijk van het architectenbureau Zijlstra & Schipper heb ik fysieke aanknopingspunten gezocht om 'in de architectuur geïntegreerde' of 'op de architectuur aansluitende' voorstellen te doen.

Karola Pezarro , Den Haag, maart 2006.

Straatnamen en de houtzaagmolen

Een groot deel van de straten in de wijk draagt de naam van een burgemeester. De straten waar de nieuwbouw en de renovatie plaatsvinden zijn echter geen echte 'burgemeesterstraten'. Zij zijn bijvoorbeeld genoemd naar de eerste socialistische wethouder (D. Donia).

De Jonge Arnoldusstraat is genoemd naar de voormalige houtzaagmolen -de Jonge Arnoldus- die daar (in de buurt) heeft gestaan.

Hout speelt een prominente rol in de geschiedenis van de Zaanstreek: in de scheepsbouw, in andere houtverwerkende bedrijven, bij de zaagmolens, voor de houten huizen, pakhuizen en schuren. Hout zorgde voor werk en welvaart. De houtzaagmolen de Jonge Arnoldus reikt het thema 'hout' aan.

Hout als inhoudelijk thema

Hout is een rijk begrip. Aan het thema 'hout' kunnen vele verwante inhoudelijke begrippen ontleend worden: het begint met een zaadje waaruit een boom groeit, takken, vertakkingen en bladeren, jaargetijden, wind, water, een zaag, een zaagmolen, stapels, constructies, nagels, scheepsbouw, molens, pakhuizen, schuren Deze onderwerpen worden vertaald naar beelden, naar gestileerde vormen, die verwijzen naar de geschiedenis van het hout en daarmee naar de geschiedenis van vele bewoners in deze omgeving.

Daken en dakmakelaars

Karakteristiek in de Zaanstreek zijn de dakmakelaars op de kopgevels van huizen. Onderweg in de streek ontmoet je ze in vele varianten. Plat, ruimtelijk, verhalend, of niet-figuratief, soms vol van ornamenten.

De dakmakelaar is ontstaan vanuit een constructieve functie. Nu dient hij vooral als decoratie, als een duidelijke en bijzondere beëindiging van het dak. De dakmakelaars zijn vooral een herkenningspunt of focuspunt op de kopgevels.

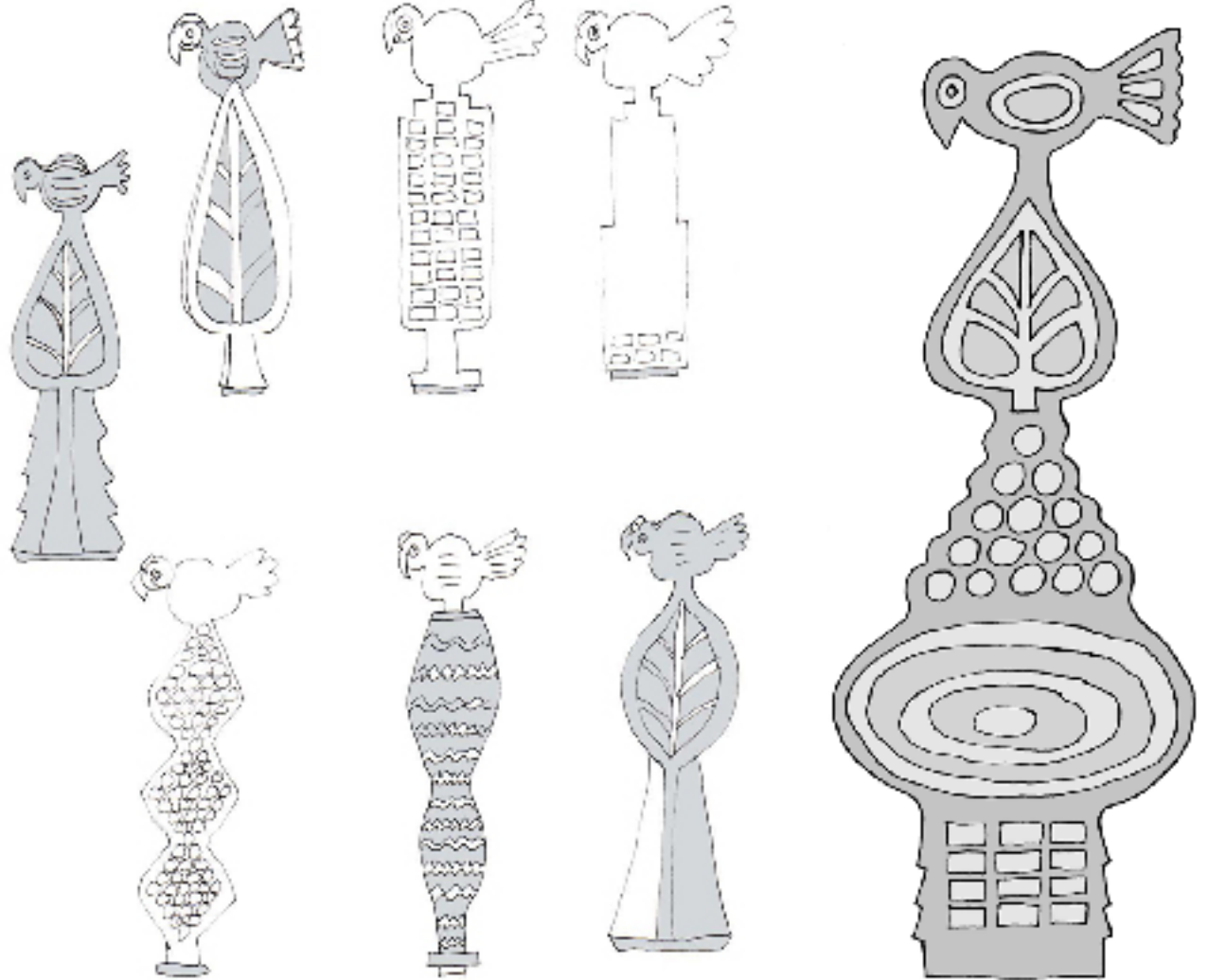
De kopgevels van de huidige woningen in de Burgemeesterbuurt bezitten ook dakmakelaars. Ze passen bij de architectuur van tijd waarin ze gemaakt werden. Ze zijn uitgevoerd als ruimtelijke objecten en bekleed met zink.

Mijn voorstel is aan de nieuwe woningen wederom dakmakelaars toe te voegen, met een eigen signatuur. De vorm refereert aan de historische makelaars in de Zaanstreek. Thematisch gaan de makelaars over het hout. In een stapeling van beeldelementen laten zij zien: de wind die nodig was om de molens te bewegen –verbeeld door een vogel-, de ronde houten palen, de zaag die het hout zaagde voor de schepen op het nabije water, de getrapte weeg, de balken die gestapeld werden, de bomen –verbeeld door een blad- die de basis van alles vormen. De huidige makelaars zijn bekleed met zink. De nieuwe dakmakelaars kunnen geheel uit zink gegoten worden. De kleur zink past goed bij bakstenen en dakbedekking.

Details gietwerk: zink minstens 8mm dik, levensduur 75 tot 100 jaar, zo nodig hergietbaar vanaf 1:1 model.

Aantal: 14 stuks.

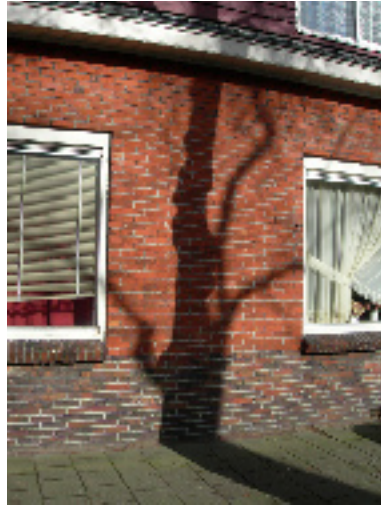
Foto's links: dakmakelaars op de Zaanse Schans en in de Burgemeesterwijk, huidige situatie.

Schetsen voor dakmakelaars, gietwerk in zink.

Schetsen voor dakmakelaars, silhouet en opbouw.

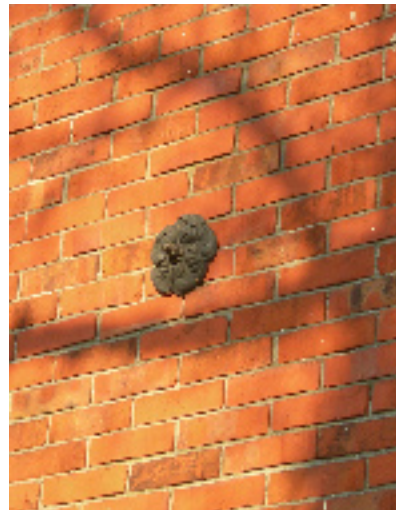
Erkers en hedendaagse hiërogliefen

De wand tussen de ramen van de erkers in de nieuw te bouwen woningen is een prachtige plek om een doorlopende tekening op te nemen: een hedendaags hiëroglief, met motieven die verschillende facetten van hout betreffen, gestraald in hardsteen. In overleg met de architect wordt een passend materiaal voor de vensterbanken gekozen om zo een optimaal resultaat te bereiken.

Details hardsteen: de banden hardsteen van 20mm dik worden verlijmd in nissen in het metselwerk. Deze nissen worden tegelijk met het algemene metselwerk gemaakt. Hierdoor kan het aanbrengen van de hardstenen banden in één keer geschieden nadat al het metselwerk gereed is; daarna kan er gevoegd worden.

Waar: wandgedeelte tussen de ramen van de erkers van woningtypen A en B.

Aantal: ca. 20 stuks, unica.

Erkers en rozetten

Enkele bewoners vertelden me gehecht te zijn aan de rozetten die in de huidige bebouwing op de gevelankers zitten.

Ik stel voor eveneens bij de erkers kleine in metaal gegoten reliëfs - als een herinnering aan de voormalige rozetten - aan te brengen.

Details gietwerk: de reliëfs worden gegoten in aluminium, daarna geanodiseerd en gepoedercoat. De bevestiging geschiedt met verlijmde draadeinden vast in muur.

De reliëfs kunnen ook in brons gegoten worden. Mocht daarvoor gekozen worden dan moet overwogen worden ook de dakmakaars in dit materiaal uit te voeren.

Waar: wandgedeelte tussen de ramen van de erkers van woningtypen A en B.

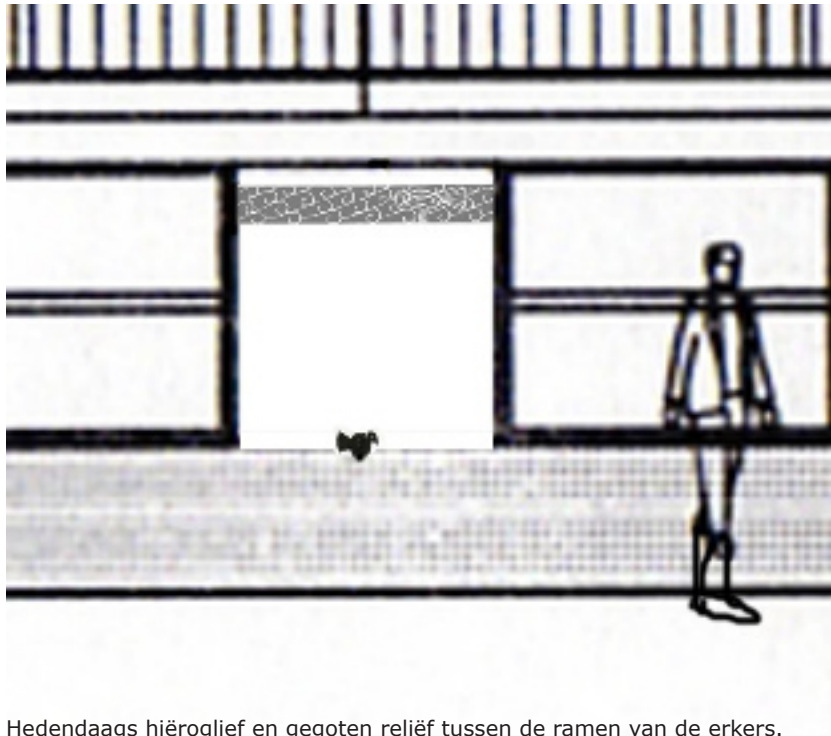
Aantal: ca. 20 stuks, gegoten vanaf 5 modellen.

De reliëfs zijn zo nodig hergietbaar vanaf blijvende 1:1 modellen.

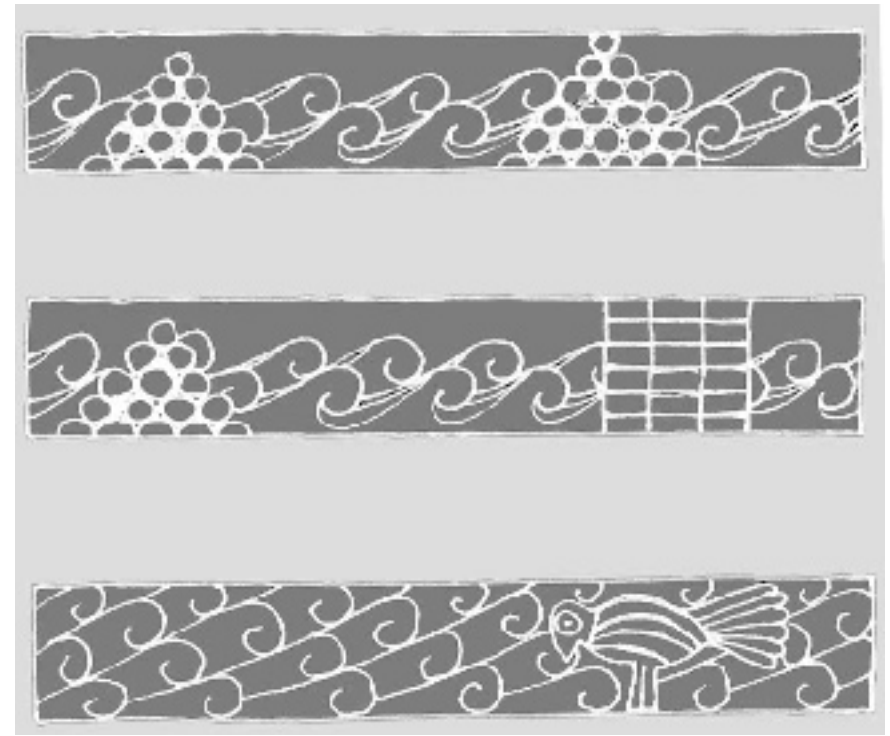
Foto's links: ruimte tussen de ramen en rozetten in de huidige situatie.

Schetsen voor de hardstenen banden tussen de ramen van de erkers. Elke band krijgt een eigen tekening.

Hedendaags hiëroglief en gegoten reliëf tussen de ramen van de erkers.

Modellen voor gegoten reliëfs.

Poort naar achterpad

Het is tegenwoordig noodzakelijk een afsluiting te maken in de poort die toegang geeft tot het achterpad en de achtertuinen. Ik heb een ontwerp voor een hekwerk in de poort gemaakt. Het ontwerp is gebaseerd op bomen, groei, vertakkingen en bladeren.

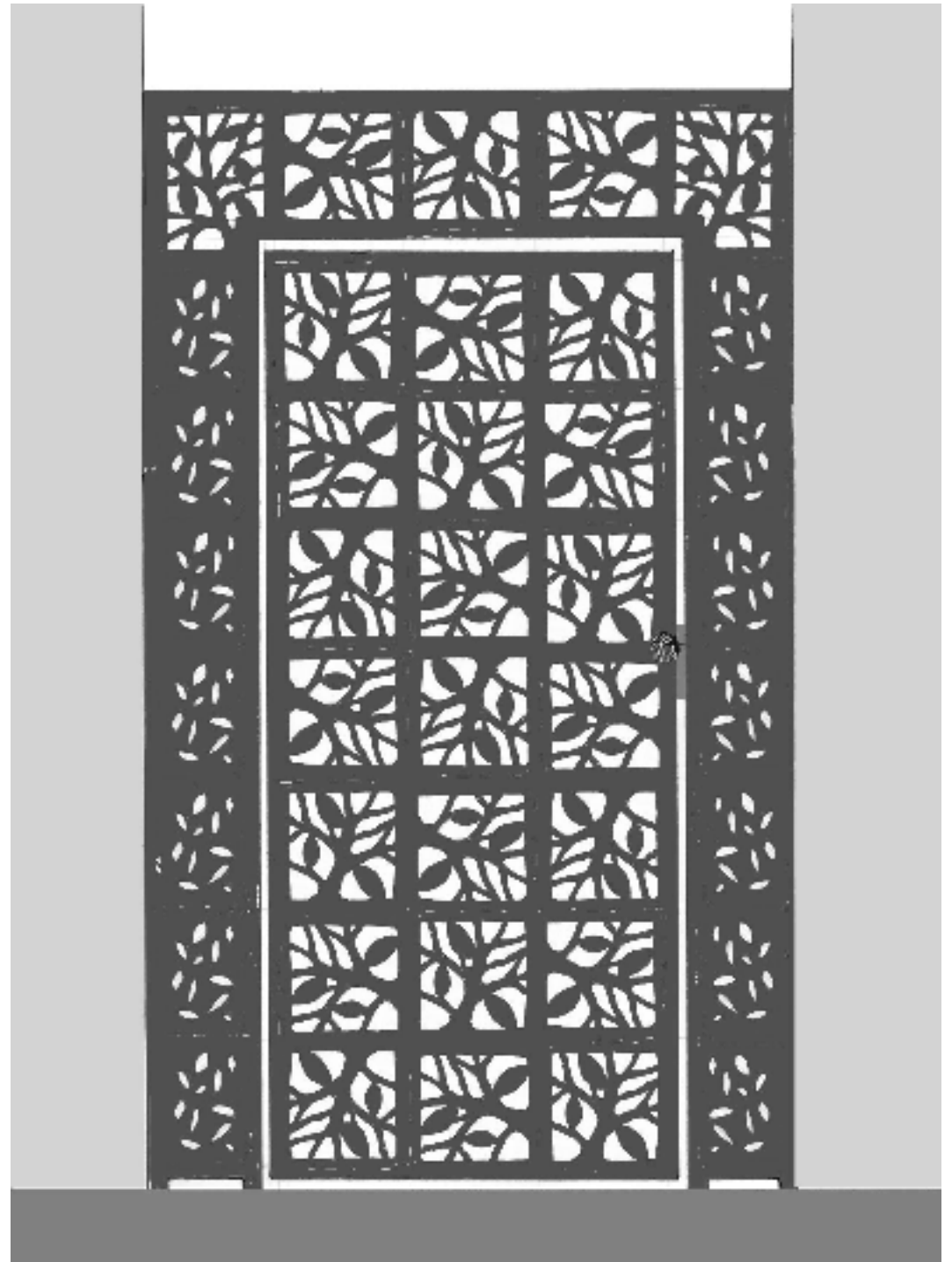
Details hekwerk: het hek bestaat uit een uit kokerprofielen gelast aluminium frame waarin aluminium gietstukken gelast worden. Het geheel wordt vervolgens gestraald, voorzien van een primer en dan afgewerkt in een RAL kleur d.m.v. poedercoaten. Het hekwerk is voorzien van scharnieren, een slotkast en slot en bevestigingslippen.

Ingang naar maisonnettes

Een variant van het hekwerk voor de poort kan toegepast worden voor de ingang naar de maisonnettes. De indeling wordt hier anders. Aan de linkerzijde komt het bewegende gedeelte, de deur. Rechts worden vier postbussen opgenomen.

Details hekwerk: dit hek bestaat eveneens uit een uit kokerprofielen gelast aluminium frame waarin aluminium gietstukken en vier postbussen gelast worden. Het geheel wordt vervolgens gestraald, voorzien van een primer en dan afgewerkt in een RAL kleur d.m.v. poedercoaten. Het hekwerk is voorzien van scharnieren, een slotkast en slot en bevestigingslippen.

Foto's: poort in huidige situatie, schetsen voor hekwerken, referentiebeeld van daglicht met boom.

Schetsontwerp voor hekwerk in poort